

ОРГАНІЗАЦІЯ НЕОНАТАЛЬНОЇ, ХІРУРГІЧНОЇ ТА ПЕРИНАТАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ. ДОСВІД КРАЇН ЗАРУБІЖЖЯ

УДК 616-053.2-055.26 : 364.6-022.253

*І.П.Пасічник, Л.В.Курова**

Харківський національний медичний
університет, кафедра загальної практики
сімейної медицини,
Харківський національний медичний
університет, медичний коледж*
(Україна, м. Харків)

УСВІДОМЛЕНЕ МАТЕРИНСТВО – ГАРАНТІЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Ключові слова: усвідомлене
батьківство, материнська
прихильність, первинна профілактика,
розвиток дитини, стан здоров'я.

Резюме. Стаття присвячена актуальній проблемі сьогодення – відповідальності сім'ї за стан здоров'я та розвиток дитини. Сім'я є тим мікросоціальним середовищем, яке повинне забезпечити безпечні умови для народження, розвитку та життя дитини. Значення материнської поведінки для розвитку дитини, різноманітність її ментальних варіантів дозволяють вважати материнство самостійною реальністю та опрацьовувати комплексний підхід для його дослідження. У статті наведені результати анкетування молоді з питань готовності до народження дитини та представлена авторська форма перинатальної підготовки до відповідального батьківства у межах заходів первинної профілактики.

Вступ

У сучасному суспільстві відношення до дітей базується не тільки на концепції дотримання їхніх людських прав та свобод, але й на науковому усвідомленні ролі біологічних, психологічних та соціальних факторів у розвитку дитини. На межі тисячоліть з'явилася нова концепція – біопсихосоціальна модель, згідно якої, здоров'я пацієнта, початок захворювання, його прогноз визначаються взаємодією біологічних, психологічних та соціальних факторів [3].

Для досягнення успіхів у зниженні показників захворюваності та смертності серед дітей раннього віку недостатнім є тільки забезпечення населення кваліфікованою медичною допомогою. Саме сім'я є тим мікросоціальним середовищем, яке повинне забезпечити безпечні умови для народження, розвитку та життя дитини. Готовність до

материнства, формування материнської прихильності стають актуальними проблемами сучасності. Важливість материнської поведінки для розвитку дитини, її складна структура, різноманітність ментальних варіантів дозволяють вважати материнство самостійною реальністю та опрацьовувати комплексний підхід для його дослідження.

Малюк потребує тісного зв'язку з людиною, яка забезпечує задоволення його біологічних потреб у теплі, їжі, фізичному захисті. Результати численних досліджень свідчать про тісний зв'язок між наявністю необхідних компонентів нормального розвитку дитини, а саме, відношення, догляд, харчування, захист і турбота про здоров'я та станом її здоров'я [4].

Мета дослідження

Метою дослідження було вивчення рівня інформованості молоді з питань усвідомленого

ставлення до народження дитини та реалізація нової форми перинатальної підготовки до відповідального батьківства.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У межах наукового дослідження проведено анонімне анкетування 110 молодих дівчат віком 18-22 років із наступним вивченням їхнього рівню інформованості з питань усвідомленого ставлення до планування сім'ї та народження дитини. Питання, представлені для обговорення, були присвячені готовності майбутніх матерів до народження дитини, особливостям поведінки під час вагітності, особливостям новонароджених дітей та постнатальним взаємовідносинам між матір'ю та дитиною.

Обробка результатів опитування проведена з використанням статистичного пакету загального призначення STATISTICA 6.0.

Результати досліджень та їх обговорення

Аналіз проведеного анкетування показав, що молодь має достатній рівень знань із питань впливу шкідливих звичок на стан здоров'я вагітної та майбутньої дитини – правильно було вказано наслідки тютюнопаління, вживання алкоголю, наркотиків, пива, «енергетиків» для вагітної та майбутньої дитини.

Основними складовими поняття «готовність до народження дитини» потенційні матері визначили 83 % – зважене бажання обох партнерів мати дитину, 29 % – наявність постійної роботи, 25,5 % – наявність особистого житла, 25,5 % – укладання офіційного шлюбу з партнером, 8,2 % – припинення прийому контрацептивних засобів. Серед основних мотивів народження дитини: 36 % (40) вказали, що «родина повинна мати дитину»; 36 % (40) – «заради народження дитини від коханої людини», 19 % (21) – «народження дитини для себе», 6,4 % (7) – для зміцнення відносин у шлюбі, 1,8 % (2) – для утримання партнера.

Ми звернули увагу, що тільки 27,3 % (30) дівчат при визначенні складових прегравідарної підготовки відмітили, крім оцінки стану здоров'я майбутніх батьків та зміни їхнього способу життя, доцільним і необхідним є отримання наукової інформації з питань планування та перебігу вагітності, пологів, психофізіологічних особливостей дітей раннього віку, формування материнської прихильності та навичок спілкування з малюками. Підготовка повинна здійснюватися в умовах «школи відповідального батьківства» жіночої консультації (49 %), в приватних сімейних клубах (12 %), а 28 % (31) респондентів вважають, що достатнім буде використати досвід матері, поради близьких та подруг.

У разі вибору формату пренатального спостереження 71 % (78) віддають перевагу жіночій кон-

сультації, а 29 % (32) – спостереження у «свого знайомого» лікаря. У відповідях про партнерські пологи 50 % (55) вважають, що пологи повинні відбуватися тільки в присутності медичного персоналу, 30 % (33) – чоловік повинен знаходитися з жінкою після народження дитини і лише 13,6 % (15) вважають за необхідне присутність чоловіка протягом усього періоду пологів.

Спільне перебування, тактильний контакт одразу після народження, раннє грудне вигодовування відіграють важливу роль у процесах постнатальної адаптації дитини та формуванні материнської прихильності. Саме цілодобове перебування матері та дитини, годування в нічний період сприяють становленню лактації. Однак 34,5 % (38) респондентів вважають за можливе віддавати дитину на нічний період у відділення новонароджених, щоб відпочити, 9 % (10) хотіли, щоб дитину тільки приносили годувати. Викликає стурбованість, що 9 % (10) потенційних матерів вважають можливим вигодовувати дитину розбавленим коров'ячим молоком. Це свідчить про низький рівень поінформованості з питань особливостей фізіологічного розвитку та раціонального вигодовування дітей першого року життя.

Досягти успіхів у поліпшенні рівня здоров'я дітей раннього віку тільки надаючи кваліфіковану медичну допомогу – неможливо. Перш за все, сім'я несе відповідальність за середовище, в якому зростає дитина та рівень її гармонійного розвитку. Удосконалення процесів догляду за дитиною в сім'ї та суспільстві є однією з основних частин стратегії «Інтегрованого ведення хвороб дитячого віку» («Integrated Management of Childhood Illness»), яка опрацьовується та втілюється Департаментом ВООЗ «Здоров'я та розвиток дитини та підлітка» та передбачає достатній рівень інформованості батьків із питань розвитку дітей та особливостей їхнього стану здоров'я, включаючи основні симптоми, які потребують негайного звернення за медичною допомогою.

При опитуванні молоді фізичні, психомоторні, емоційні особливості новонародженої дитини правильно визначили тільки 16 % (18). Респонденти правильно відзначили причини плачу дитини, але вказуючи симптоми тривоги, чітко не були відмічені зміни в стані здоров'я дитини, які потребують негайного звернення батьків за медичною допомогою. Протягом останніх десятиріч увагу вчених усього світу притягає одна з найдраматичніших та не вирішених проблем медицини – синдром раптової смерті малюка (Sudden Infant Death Syndrome – SIDS). Первинна профілактика синдрому раптової смерті дитини полягає в медичній освіті населення, щоб уже

в момент планування вагітності сім'я знала про фактори ризику цього стану, відмовилась від шкідливих звичок, дотримувалась принципів раціонального харчування та здорового способу життя. Результати нашого анкетування показали, що 29 % (32) респондентів не знають факторів ризику синдрому раптової смерті малюка.

Період раннього дитинства характеризується інтенсивним розвитком мозку, саме протягом цього періоду він найбільш уразливий до зовнішнього впливу. Якщо пренатальний період та перші роки життя дитини проходять у несприятливому для емоційного та фізичного розвитку середовищі, це приводить до затримки фізичного, когнітивного, соціального розвитку та підвищує ризик формування психосоматичних захворювань [1, 5, 6].

У відповіді на питання про тактику виховання дитини першого року життя 38 % (42) респондентів відмітили, що грудному малюку потрібним є постійний емоційний, зоровий, тактильний контакт із матір'ю. У необхідності привчати дитину до режиму з моменту народження, як можна рідше брати її на руки, «щоб не привикала до рук», впевнені 62 % (68). Оцінюючи розвиток дитини першого року життя, 45,5 % (50) майбутніх матерів вважають головним фізичні навички дитини, 33 % (36) – її емоційні реакції, а 4,5 % (5) – слухняність дитини.

Постнатальна адаптація, стан здоров'я, фізичний та психомоторний розвиток дитини обумовлені атмосферою стосунків між батьками, особливостями перебігу пренатального періоду, характером сприйняття жінкою вагітності, ступенем батьківської турботи [2]. Результати наших опитувань викликають стурбованість недостатнім рівнем інформованості молоді про роль біологічних, психологічних та соціальних факторів у розвитку дитини, відповідальність сім'ї за створення гармонійного та безпечного середовища для її життя, починаючи з пренатального періоду та періоду раннього дитинства.

Таким чином, стан здоров'я дітей – це складний процес, обумовлений медичними, психологічними та соціальними аспектами. Забезпечення повноцінного спостереження за дитиною стає міжсекторальним завданням, у вирішенні якого задіяна медицина, соціум (перш за все, мікросоціум – родина) та суспільство в цілому.

Сьогодні не викликає сумніву той факт, що нехтування потребами дитини саме на ранніх етапах розвитку є первопричиною порушень її стану здоров'я та адаптації. Втім, рівень обізнаності молоді, як майбутніх батьків, з питань усвідомленого ставлення до народження дитини та складових безпечного середовища для її гармонійного розвитку, незважаючи на доступність до різних джерел інформації, остається недостатньою.

Сучасні перинатальні технології, спрямовані на висококваліфіковану допомогу новонародженим із різними проблемами перинатального періоду, високий рівень медичної допомоги дітям першого року життя, професійність та зусилля лікарів первинної ланки надання медико-санітарної допомоги не зможуть вирішити проблеми високого рівню дитячої захворюваності та смертності без відповідального ставлення батьків до своїх обов'язків.

Висновок

Результати проведеного дослідження вказують на необхідність підвищення рівня інформованості молоді, майбутніх та нинішніх батьків із питань формування відповідального ставлення до народження дитини, виконання батьківських обов'язків та створення безпечного середовища для забезпечення її гармонійного розвитку.

У рамках вирішення завдань, спрямованих на виховання відповідального ставлення до народження дитини, в Харкові з січня 2010 року діє проект перинатальної підготовки до усвідомленого батьківства у форматі циклу лекцій-концертів класичної музики для майбутніх матерів та дітей «Ефект Моцарта». Проект – єдиний в Україні, ухвалений вітчизняними та іноземними фахівцями в галузі перинатальної медицини, захищений авторським правом (Свідоцтво про реєстрацію авторського права № 39140, від 14.07.2011, МОН України, Державний Департамент інтелектуальної власності).

Основна ідея лекцій-концертів – це створення особливої емоційної атмосфери, яка сприяє формуванню тісного контакту та взаємодії майбутньої матері та дитини. Програма збудована на «живому» звучанні найкращих зразків класичної музики, поетичних творів, демонстрації репродукцій майстрів живопису епохи Ренесанс, вплив яких на формування соматичної, психічної та духовної структури людини загальновідомий. У кожній програмі центральне місце відведено колицковій, саме через неї мати спілкується з дитиною та формує її перші уявлення про світ. На концертах ми надаємо адаптовану до сприйняття наукову інформацію про важливість свідомого ставлення до народження дитини, про основи створення безпечного середовища для гармонійного розвитку дитини, формування соціальних навичок спілкування та материнської прихильності. Запропонований нами цикл лекцій-концертів класичної музики для майбутніх батьків оснований на використанні різних видів мистецтва в досягненні позитивних змін у формуванні внутрішнього світу особистості, її духовної соціалізації є новим, найбільш гармонічним

методом первинної профілактики, спрямованої на виховання усвідомленого батьківства.

Нажаль, наше суспільство не може повністю гарантувати дітям комфортний соціум, але саме сім'я повинна створити атмосферу любові, порозуміння, забезпечити умови для повноцінного догляду, харчування, розвитку дитини, надати їй внутрішнє почуття захищеності та впевненості. Ми звертаємо увагу на важливість міждисциплінарної співпраці у вирішенні цих проблем. Необхідним є взаємодія офіційної медицини, соціальних служб, систем психосоціальної допомоги молоді,

вагітним, дітям, шкільної системи, юридичних та громадських організацій. Необхідна активна участь всього суспільства, а цього можливо досягти тільки на підставі широкого інформування підлітків, молоді, як майбутніх батьків, з усіх питань підготовки до народження дитини.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення факторів формування материнської прихильності та їх вплив на стан здоров'я та постнатальну адаптацію дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брехман Г.И. Пренатальные (дородовые) истоки немотивированного насилия. – «Вестник Дома ученых Хайфы». – Т. XIII. – 2008. – С.13-19.
2. Добряков И.В. Перинатальная психология. – СПб.: Питер, 2010. – 272 с.
3. Запорожан В. Н. Путь к ноэтике / В. Н. Запорожан. – Одесса: Одесский медицинский университет, 2008 – 284 с.
4. Филиппова Г.Г. Материнство и основные аспекты его исследования в психологии / Г.Г. Филиппова // Вопросы психологии. – 2001. – № 2. – С.22-36.
5. Cerezo MA; Pons-Salvador G; Trenado RM Mother-infant interaction and children's socio-emotional development with high- and low-risk mothers. *Infant Behavior & Development [Infant Behav Dev]* 2008 Dec; Vol. 31 (4), pp. 578-89. Date of Electronic Publication: 2008 Sep 14.
6. Luipen S. J., Mc. Ewen B.S., Gunnar M.R., Heim C. Effects of stress throughout the lifespan on the brain, behaviour and cognition. *Nat. Neurosci.*, 10(6); 434-445.

ОСОЗНАННОЕ МАТЕРИНСТВО – ГАРАНТИЯ БЕЗОПАСНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕБЕНКА

И.П. Пасечник, Л.В. Курова

Харьковский национальный медицинский университет,
кафедра общей практики-семейной медицины
(г.Харьков, Украина)
Харьковский национальный медицинский университет, медицинский колледж
(г.Харьков, Украина)*

Резюме. Статья посвящена актуальной проблеме современности – ответственности семьи за состояние здоровья и развитие ребенка. Семья является той микро социальной средой, которая должна обеспечить безопасные условия для рождения, развития и жизни ребенка. Значение материнского поведения для развития ребенка, разнообразие его ментальных вариантов позволяют считать материнство самостоятельной реальностью и разрабатывать комплексный подход к его исследованию. В статье приведены результаты анкетирования молодежи по вопросам готовности к рождению ребенка и представлена авторская форма перинатальной подготовки к ответственному родителю в рамках мероприятий первичной профилактики.

Ключевые слова: ответственное родительство, материнская привязанность, первичная профилактика, развитие ребенка, состояние здоровья.

RESPONSIBLE MOTHERHOOD IS A GUARANTEE OF SAFETY ENVIRONMENT FOR CHILD'S DEVELOPMENT

*Pasichnyk I., Kurova L.**

The Kharkiv national medical university:
general practice-family medicine department
(Kharkiv, Ukraine),
The Kharkiv national medical university:
Medical College
Kharkiv, Ukraine)*.

Summary: The article is devoted to the important modern problem – responsibility of family for child's health state and development. Family is a social environment aimed to provide safety conditions for child's birth, development and life. The significance of maternity behavior for child's development, its mental varieties make possible to consider motherhood as an independent reality and elaborate integrated approach to its study. There are results of questionnaire poll of young women about readiness for child birth and there is author's form of perinatal training for responsible parenting in primary preventive measures scopes.

Key words: responsible parenting, maternity attachment, primary preventive measures, child's health state and development

Рецензент: Завідувач кафедри педіатрії, неонатології та біоетики
Одеського державного медичного університету,
чл.-кор. НАМН України, д.м.н., професор Аряєв М.Л.

Thank you for evaluating AnyBizSoft PDF Splitter.

A watermark is added at the end of each output PDF file.

To remove the watermark, you need to purchase the software from

<http://www.anypdftools.com/buy/buy-pdf-splitter.html>